

psyke og logos nr. 1, 1984
Bjarne Sode Funch: "Det dæmoniske"

Dæmoniens væsen som afspejlende sig i mødet.

- 1) Tomheden bliver intens. Den anden fornemmer uforløsthed.
- 2) Det inspirative i samværet bliver sporadisk.
- 3) Samtalen får fiktionspræg. Mærkelig indholdsløshed præger.

Fra Kierkegaard: æstetisk og etisk værensform > "den søgende" og "den deltagende værensform".

Det dæmoniske som som en tilstræbt bevægelse udover det søgende, som selv finder en søgende form, som i accenturet form afspejler fortvivlelsen. Lidenskaben betyder her ikke kun nydelse, men også angst for livet.

"I den søgende værens-form er forståelsen af friheden klar. At kunne følge ens lidenskaber uden ydre eller indre hindringer er frihed. At kunne vælge frit mellem det ene og det andet er frihed. Kierkegaard (p. 79) tager klart afstand fra en sådan opfattelse af friheden og kalder den en Tanke-Uting. Friheden i den ny værens-form er noget ganske andet. Her er der ikke tale om valgfrihed. Friheden er ikke en situation, hvor man lige så godt kan vælge det ene som det andet; men det er en mulighed for at vælge "sig selv". Uden at kende denne mulighed er friheden heller ikke en mulighed." (s. 130).

Forskellen: kendskab > kundskab; selvreflektionen.

K.: "Det Dæmoniske er Angst for det Gode" (s. 167), "Det Dæmoniske slutter sig ikke inde med Noget, men slutter sig selv inde, og deri ligger det dybsindige i tilværelsen, at Ufriheden netop gjør sig selv til en Fange." (168)

"I dæmonien vil man mærke fortvivlelsen, men samtidig stoltheden over ikke mere at ligge under for lidenskabens magtovertagelse. Indesluttetheden og stumheden ses kun som den hvilende ro. Det foretrukne fængsel, der ikke vedrører andre. ... Indholdsløsheden betyder også, at oplevelsen savner deltagelsens dimension. I ét nu overstråler forsøget på at fange det uopnåelige, og idet det erkendes forsvinder intensiteten. Fastholdes den udefra, formår dæmonien undvigelsens og tavshedens kunst." (BSF s. 137).

Ostenfeld, s 94: "Det Dæmoniske er jo: med Vilje at holde sig udenfor det Gode (her: Fællesskabet), selv om man inderst inde ved, at det er forkert."

"Der er ingen konsekventhed i dæmoniens tilkendegivelser på det umiddelbare, hvilket tvinger den søgende ind selvbevidsthed; men da denne igen bliver ledet af lidenskaben er resultatet endnu et forsøg på at leve op til forventningerne. Da dæmoniens forventninger styres af indholdsløsheden og derfor fremstår pludseligt og uden sammenhæng, er den søgendes bevægelser blevet som fluen i

flasken. Her finder det dæmoniske sin stille tilfredshed - egen fortvivlelse bliver til utilfredshed, hån og foragt, som pludselig igen skifter til mild overbærenhed. Her finder dæmonien sin egen afstandtagen til sig selv. Og heri viser et af dæmoniens indre dilemmaer at den hånende reaktion over for omverdenen altid vender tilbage som hån mod sig selv. At negativismen over for omverdenen altid gribes af en negativisme mod sig selv. At det aldrig bliver konstruktiv selvkritik skyldes netop angsten for det gode - angsten for sig selv. (BSF s 139)

"Det negative i dæmonisk forstand skal sjældent forstås som noget, der forholder sig negativt til noget andet. Det forholder sig nemlig i virkeligheden ikke til noget, ligesom det ikke er noget selv, der forholder sig. Samspillet to modsætninger forefindes overhovedet ikke. Men situationen er ikke så absurd endda. Dæmoniens negativisme er det indholdsløse. Det betyder absolut ikke at man ikke rammes, når den rettes mod en. Den kan udmærket af offeret mærkes klar og snærtende; men bag dæmonien finder du ingen argumentation, ingen ond vilje og ingen negative følelser. Du finder kun det indholdsløse." (BSF s 140)

Kierkegaard: "Begrebet Angest", Gyldendal 1960 (opr. 1844)
Ostenfeld, Ib: "Angst-begrebet", Gads forlag 1933